

tíðindablaðið

Útgevni: p/f sosialurin

Fyrirtaksstjóri og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Blaðfólk: Hogni Djurhuus, Dagný Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

sosialurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Landsstýrið og eykarokningin

oddagrein

ADRASTADIR í blaðnum í dag hava vit frágreiðing frá landsfundi javnaðarflokksins, sum var seinasta vikuskifti. Somuleiðis er prentað fundarsamtýkt frá sama fundi. Sum tað er nevnt í landsfundarfrágreiðingini var nógv tíð á landsfundinum nýtt til at viðgera skattamálið. Tað er ikki so lægt, tí er tað nakað mál, sum flokksins umboð hesar seinastu landsfundirnir hava viðgjørt serliga nógv, so er tað júst hendan spurning.

Á LANDSFUNDI flokksins í 1978 varð samtykt, at flokkurin skuldi virka fyri eini samtiðarskattaskipan. Hetta mál hevur eisini verið frammi á hvørjum landsfundi. Tá Javnaðarflokkurin var í landsstýrinum vóru eisini kanningar og fyrirreikingar gjørdar til eina tilfika umleggjan av skattainnkrevjingini.

FLEST ØLL minnst, hvussu stórar byrjunnartrupulleikar m.a. grannalond okkara høvdu, tá tey fóru undir sína samtiðarskattaskipan. Vit skuldu helst lært av tírra brekum og mistøkum, og tí var nógv gjørt burtúr at kanna, hvussu hesar skipanir virka nú. Tíverri hendi so tað, at Javnaðarflokkurin ikki kom at mynda seinasta landsstýrið og fekk tíðarseldur ikki nakra ávirkan á, hvussu hendan skattaskipan kom at siggja út.

HVUSSU hetta landsstýrið vil hava samtiðarskattningina at siggja út vita vit harafurimóti. Hesum kunnu vit ikki góðtaka. Vit kunnu ikki góðtaka, at eitt privat edvirkni og peningastovnarnir skulu umsita almennu skattaskipanina. Heldur ikki kunnu vit góðtaka, at umleggjan verður gjørd so stig-

vis, at eingin veit, hvat endaliga úrslitið verður. Eingin kennir løntakarafrádráttin, barnafrádráttin, skattastigan, persónsfrádráttin o.s.fr. Vit kunnu heldur ikki góðtaka, at landsstýrið nú fyrirlitaleyst skundar hesa skipan ígjøgnum soleiðis, at vandi er fyri, at hon als ikki kemur at virka. At landsstýrið so omaná alt nýtt høvi til at leggja millum 60 og 70 miljónir á fólk í skatti aftrat, kann heldur ikki góðtakast.

FLESTU SKATTABORGARAR hava nú fingið skattarokningina, og fá munnu vera tey, sum ikki hava undrast og ilskast yvir tey tøl, sum har eru. Um landsstýrið enn heldur, at teir vera fírir fyri at fremja samtiðarskattin til komandi 1. januar, svarar skattarokningin til ein eykaskatt uppá millum 400 og 500 kr. um mánaðin. So snildisliga sett upp, at skattgjaldarin fær varhugan av, at hann sieppur tað biligari í teimum trimum seinastu gjøldunum, enn í teimum fyrstu sjeiv.

MEN HETTA verður bert ikki so, at tað veit landsstýrið eisini. Tey trý seinastu gjøldini koma als ikki fyri, sum tey standa á skattarokningini. Frá 1. januar -84 verða øll skattaði eftir mettari inntøku fyri 1984 og verða tey veruligu tølini ikki sum landsstýrið nú vil ímynda fólk. Tey verða heldur ikki sum tey hæguru tølina — t.v.s. frá 1. til 7. gjald — men tey vera enn hægri. Við øðrum orðum verður aftur ein eyka-eyka inntøka í skatti til landskassan.

HINVEGIN má ein hugsa sær til, tá ein sær skattarokningina, at um landsstýrið meinar nakað sum helst við hesi trý seinastu gjøldini, hava teir longu uppgivið at fremja nakra samtiðarskattaskipan til komandi ársskifti.

Teir átta í býráðnum — hitt blinda liðið

Fólk eiga at vita hvat tey gera, støða eigur bert at vera tikið tá full vitan er til um eitt mál.

Avgerðin hjá býráðnum í Havn um at geva loyvi til at útyggja og nútímansgera støðina í Mjorkadali er ein gerð, sum avdúkar at meirilutin einki veit um málið. Hetta er ikki fyrstu ferð í Føroya søgu, tíverri, tað sama

hendi í 1959.

14. September bólkurin í Keypmannahavn hevur sett sær fyrri at kanna spurningin um vápnadubbing yvirhøvd og serliga hvussu hetta hóttir Føroyar.

Tað er ikki tilfar sum trýtur, serliga um viðurskiftini vestanfyri, nakað ringari er at fáa pálitilgildi um tað sum fer

fram í Sovjett.

Vit hava grivið tilfar frá stovninum SIPRI. Sum verður roknað ógvuliga pálitilgigur, ISS í London, amerikansk tíðarrit sum Scientific American og Marine Policy úr Onglandi og ST.

Nýliga kom út bók eftir svian Paul Claesson um Grønland (Grønland — Middelhavets Perle) her er

rúgvsmikið tilfar drigið saman um Norðuratlants-hav, eisini um støðuna í Føroyum.

Hetta tilfar varð vist á eini framsýning í Føroysku Holunum í Keypmannahavn 7.—8. mai, og samstundis høvdu vit biðið rithøvundan Paul Claesson koma at halda ein fyrilestur, við serligum atlitum at Føroyum.

Ringt at seta seg inn í alt tilfarið

Tann inn seg fer undir at kanna hetta økið hevur stórar trupulleikar. Styttingar, tilfarsrúgva, og kanska serliga eitt ávist sjokk, at finna so nógv stillfært, kensluleyst tilfar um hvussu risaveldini leggja ætlanir fyri at lata hundrættals milljónir doyggja. Men tað ber til at kanna henda spurning og við tí týðningi sum hesin spurningur hevur fingið júst nú, halda vit tað vera av stórum týðningi at gera nakrar niðurstøður júst nú, og eisini royna at fáa framsýningina til Føroya.

Hetta eisini fyri at fyrirbyggja eitt táluligt orðaskifti, har annar parturin sigur alt sum kemur vestanifr á gott, og hin parturin heldur vil góðtaka tað sum kemur eystanifr.

Tað sum er avgerandi er: Hver er sanna verjan hjá Føroyum.

Niðurstøður

Sum sagt, hesar niðurstøður eru bygdar á kann-ingum av tilfari og eisini á teimum upplýsingum sum Paul Claesson gav okkum. Høvuðskeldurnar hjá Paul Claesson eru úr amerikanskum skjølum, serliga frá undirnevndini hjá Kongressini og stovnum undir USA stjórnini.

Niðurstøðurnar eru byttar % tveir partar.

A. Støðir í Føroyum sum hava hernaðarligan týðning og hvønn týðning teir hava.

B. Týðningurin av føroyskum sjóki í einum bardaga millum risaveldini.

Hernaðarligar støðir í Føroyum og týðningurin av teimum

Fyrst er at nevna Støðina á Sornfelli. Hon hevur tvey endamál.

At finna á radaranum sovjetisk flogfær, sum royna at sleppa fram móti USA. At verða sambindingalið í radiotænastuni. Hetta verður gjørt við einari serligari VHF skipan, sum nýtir troposferuna heldur enn ionosferuna, og tí ikki hevur trupulleikar við óljóðið úr atmosfærni.

Tað er týðningarmikið at leggja sær í geyma, at hesar skipanir ongan týðning hava fyri at verja

Føroyar, men bert amerikonsku eysturstrondina.

Eisini er tað týðningarmikið at leggja sær í geyma, at uttan mun til nøgdina av vápnnum á hesari støð, so hevur hon avgerandi hernaðarligan týðning, um kriggjið breist á, at tað ræður um hjá mótpartinum (Sovjett) at oyðileggja hana, og so státt verður Sornfelli upplagt bumbumál.

Hin hernaðarliga týðningarmikla støðin er Loranstøðin á Eiði. Hesar eru avgerandi fyri navigasjonina hjá amerikonsku Polaris og Trident kavybatunum. Og grundarlagið fyri at teir kunna »krógva« seg undan sovjetiskum rakettum. Verða Loranstøðirnar oyðilagdar, mugu kavybatarnir upp fyri at navigera, og vera tá ógvuliga lættir at raka. Sovjett má tí royna at oyðileggja Loranstøðirnar í einum bardaga. Loranstøðirnar eru tí bumbumál.

Hernaðarligi týðningurin hevur sostatt einki at gera við talið av hermonnum, vápnnum, ella av tí, at støðirnar eisini kunnu gera nyttu fyri navigasjon hjá skipum ella sivilum flogfærum. Hernaðarligi týðningurin kemur av at tær eru »eygu« og »rødd« hjá einum amerikanskum ella NATO áløpið ella svarið móti Sovjett, og tað ræður tí um hjá Sovjett at »blinda« og »munnbinda« móltæðumannin.

Føroyaekið sum vígvøllur í einum kavybatbardaga millum risaveldini

Hin stóri vandin fyri Føroyar er at vit liggja — bart út — í einum hermóti hjá risaveldunum. Fronturin millum kavybatflotarnar, sum hava so avgerandi týðning í dag, gongur úr Grønlandi, um Ísland og Føroyar til Skotlands. Henda GIUK-smogan, sum hon verður rópt, hevur líka so stóran týðning sum t.d. donsku strætini.

Føroyskt sjóki er longu í dag sett við amerikanskum lurtitólum, og sonevndir jagara-kavybatar, sum skulu finna og oyðileggja kavybatar hjá figgindanum eru longu í dag á føroyskum sjóki.

Tveir møguleikar eru. At sovjetiskir kavybatar royna at sleppa út á opið hav, ella at amerikanskir kavybatar skulu trøðka seg longur norður ímóti Barentshavinum. Brestir bardagin á, so er sostatt allur tjansur fyri, at roynt verður at oyðileggja kavybatarnar hjá mótpartinum á føroyskum sjóki.

Aftur er neyðugt at undirstrika, at hesin vandin einki hevur at gera við at verja Føroyar. Tað er bert talan um at risa-

veldini skulu royna at støðga hvørjum øðrum so langt frá meginlandinum sum gjørligt.

Er nakað svar upp á hetta

Vandin fyri Føroyar er at vit eru liður í verju (og í størri og størri mun) sum álpsmegi hjá øðrum risaveldinum USA. Er nú nokur hugsandi loysn, sum hevur nakran sum helst tjans at vinna frama.

Hitt týðningarmesta er sjálvandi at forða fyri at vit vera drigin meira upp í, at forða fyri at útygging fer fram, uttan mun til um tað bara verður kallað nútímansgering. Sostatt eiga føroyskir myndugleikar at fylgja lögtingsavgerðini frá 1970, og stuðulin fyri hesum eigur at vera sterkur millum fólk.

Paul Claesson (og við honum Owen Wilkins, sum hevur arbeitt fyri SIPRI stovnin í Svøríki) visur á, at her er bert ein møguleiki, sum hevur ein realistiskans tjans, og sum kann gerast veruleiki, um stuðulin er nóg sterkur millum fólk í Norðuratlantshavi. Tað er at flyta hernaðarutgerðina, ávarðingartólina og sambindingarliðini, sum finnst í Føroyum, Íslandi og Grønlandi frá øðrum risaveldinum til ST, so at tey frá at gerast eitt hernaðarligt tól hjá øðrum partinum, verða eitt slag av »friðarvarðveitandi« tiltaki, sum kann halda eyga við og geva upplýsingar um rakettir og álöp frá báðum risaveldum, og taka upp tann trád, sum hevur verið at fáa risaveldini at avmarka kappdubbingina, og síðani kontrollera at hetta hendir.

Hetta hevði fingið Føroyar burtur úr vandanum, at verið liður í kappdubbingini. Rørslur íð stuðla hesum eru við at taka seg upp í Skotlandi, Íslandi og Grønlandi, og høvdu hesar í apríl eisini steynu í Skotlandi, har tó eingir føroyingar luttóku.

Útgangur

Vit eru vis í, at um fólk veruliga vistu hvat fyrigongur, um tey vistu hvørji pengar og hernaðarutgerð eisini hóttir okkara samfelag, so høvdu tey vist alt sum dregur okkum tann vegin frá sær.

Vit heita tí á fólk um at kunna seg um málið og krevja at ongar avgerðir vera settar í verk, sum leiða okkum blint inn í eina kristgæling, vit ongant part eiga í.

14. September-bólkurinn í Keypmannahavn